

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationum// Roberti Bel-//larmini Politiani,// Societatis
Iesv// De Controversiis// Christianae Fidei, Adver-//sus
huius temporis Haereticos,// Tomus ...**

De Sacramento Evcharistiæ - Sex Libris Explicata

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1589]

VD16 B 1603

VII. Soluuntur obiectiones aduersariorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54113](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54113)

test fingi distinctio inter cibum, & potum, vt suprà diximus; ergo hic promittitur vera caro, & verus sanguis, qui manducari & bibi possunt.

QUARTO ex illis verbis: *Hoc vos scandalizat? Si ergo videritis Filium hominis ascendentem, & ubi erat prius?* Ista enim dupliciter exponi solent, & vtraque expositio confirmat nostram sententiam. VNA expositio est, quòd voluerit Dominus rem vnã mirabilem alia mirabiliore, vel æquè mirabili confirmare. Sicut em̄ cùm dubitabant Iudæi, an Christus posset remittere peccata, id ipse probauit, sanando paralyticum, Matth. 9. & idem sæpe alibi fecit, vt Ioan. 1. cum Nathanaële, & Ioan. 3. cum Nicodemo. Ex qua expositione sequitur veritas nostræ sententiæ: si enim Dominus nõ promississet veram carnem suam se daturum in Sacramẽto, nõ fuisset opus probare potentiam suam exemplo Ascensionis.

ALTERA expositio est, quam indicare mihi videtur Chrysostomus in commentario, & sanè valde literalis, quòd Dominus reprehendat incredulitatem discipulorum, ac doceat, maiorem occasionem eos habituros dubitandi in Christi absentia, si in eius præsentia dubitant, quasi dicat; Hoc vos scandalizat, quòd carnem meam vobis edendam dare velim? quid ergo facietis, quando in cælum ascendero, & tam procul à vobis abierit corpus meum? quomodo tunc poteritis credere idem corpus vobis in Eucharistia præsens exhiberi? Porrò hæc etiam expositio mirificè confirmat Catholicam veritatem. Nam si Dominus solum promississet corpus suum fide percipiendum, non fuisset difficilius, sed facilius ita illud sumere iis, qui vidissent Ascensionem Christi: Ascensio enim conspecta roborauit Apostolos in fide; non ergo Dominus diceret: *Quid ergo si videritis Filium hominis ascendentem?*

CAPVT SEPTIMVM.

Soluuntur obiectiones aduersariorum.

AD hoc nostrum secundum argumentum ex cap. 6. Ioan. nihil habent, quod obiciant, nisi caput illud, ad Sacramentum non pertinere. Soluenda igitur sunt eorum argumenta.

PRIMUM argumentum Lutheri est, quo vtitur etiam Kemnitius, & alij. Cæna Domini instituta fuit pridie passionis

nis Christi. Sermo autem ille, qui describitur Ioan. 6. habitus est integro anno ante Christi passionem; non igitur in eo de cœna agitur. Confirmat Kemnitiſ, quia ſi ideo Papiftæ reformare volunt Communionem, quia Ioan. 6. dicitur: *Qui manducat hunc panem, & viuet in æternum*; oportebit etiam dicere in cœna ſolam aquam adhibendam, quia Ioan. 4. dicitur: *Qui biberit ex aqua hac, non ſitiet in æternum*.

RESPONDEO; Non negamus cœnam Domini inſtitutam fuiſſe pridie paſſionis, & non vno anno antè; dicimus tamen vno anno antè promiſſam à Chriſto, & de eius cœnæ futuræ eximiis fructibus ab eodem diſputatum. Id quod in aliis etiã multis rebus Dominus fecit. Nam claues regni cœlorum Petro promiſit, Matth. 16. & explicuit quam vim eſſent habituræ; quas tamen non tradidit, niſi poſt reſurrectionem. Ioan. 21. Ad confirmationem RESPONDEO, Catholicos non reformare Communionem traditam, Matth. 26. ex cap. 6. Ioannis, vt Kemnitiſ mentitur: non enim deformatur Communionem, Matth. 26. vt reformatione indigeat. Dicimus tamen rectè explicari vnum locum per alium: & quia Ioan. 6. dicitur: *Qui manducat hunc panem, & viuet in æternum*; rectè colligimus, ſub vna ſpecie ſumptum Sacramentum ita ſufficere, vt non neceſſariò requirantur duæ ad fructum Communionis percipiendum. Magna eſt autem diſſimilitudo inter aquam, de qua loquitur Dominus Ioan. 4. & panem de quo loquitur idem Dominus Ioan. 6. Nam in primis omnes interpretes poſtერიorem locum exponunt de Euchariftia, vt ſuprà demonſtrauimus, priorem autè nullus omninò. Deinde Ioannes ipſe expoſuit per aquam gratiam Spiritus ſancti. Ioan. 7. *Hoc autem dixit, inquit, de ſpiritu, quem accepturi erant credentes in eum*; panem autem, de quo Ioan. 6. Chriſtus ipſe dixit, eſſe carnem ſuam, cùm ait: *Panis quem ego dabo, caro mea eſt*.

SECUNDVM argumentum eiufdem Lutheri. Ioan. 6. diſſerit Dominus de illa manducatione cœleſtis panis, quæ dat vitam. Sed ſola manducatio ſpiritualis per fidem dat vitam; ergo de illa ſola agitur.

RESPONDEO, falſum aſſumi; nam etiam Sacramentalis manducatio dat vitam; ſicut in Baptiſmo non ſola interna ablutio, ſed etiam externa mundat animas, illa formaliter, iſta efficienter, atque instrumentaliter: & ſicut ſcriptum eſt

Dd Actor.

Acto. 15. *Fide purificans corda eorum*; ita scriptum est: *Mundans eam lauacro aqua in Verbo Vita*, Ephes. 5. Neq; obstat, quod manducatio Sacramentalis nō det vitam sine fide: nam id prouenit ex indispositione accedentis, non ex ipso Sacramento, quod ex se semper est efficax.

TERTIVM argumentum eiusdem Lutheri, & Martyris in defensione contra Gardinerum part. I. ad obiectū 13. pag. 94. Dominus Ioan. 6. non solum dicit manducationem huius panis dare vitam, sed etiam dicit sine hac manducatione neminem posse viuere: *Nisi manducaueritis, &c.* At hoc præceptū tam arctum non potest intelligi de manducatione Sacramentali; alioqui perirent omnes infantes, qui manducare nihil possunt, sed solum lac sugere: perirent etiam omnes, qui non communicarent, impediti aliqua necessaria causa, etiam si alioqui baptizati & iustificati essent.

RESPONDEO, communem esse difficultatem; quomodo cunq; hic locus intelligatur. Nam si velint aduersarij intelligi de manducatione spirituali per fidem; quomodo, quæso, infantes manducabūt, qui nullum habent vsum spiritus, nec fidem actualem vllam? immo facilius esset infantibus instillare aliquid Sacramenti, quàm efficere, vt credant. Dico igitur hunc locum ad solos adultos pertinere, qui quidem, aut re ipsa si possunt, aut saltem desiderio, tenentur hoc Sacramentum aliquando percipere. Id ita esse PATET, quia hoc Sacramentum nō est institutum ad vitam dandam iis, qui nō habent, sicut Baptismus; sed ad conseruandam iis, qui habent. Et sic intelligitur illud: *Non habebitis vitam in vobis*, id est, non poteritis retinere, sed eam amittere, sicut dicitur 1. Ioā. 3. *Omnis homicida non habet vitam in se manentem.* Non enim sensus est, non acquirit vitam; sed non retinet, amittit, moritur: hinc enim non regeneratio, sed manducatio dicitur. Porro ista conseruatio non est necessaria, nisi iis, in quibus vitam acquisita minui, aut perdi potest, quales non sunt infantes. Vnde Dominus non ait; *Nisi quis manducauerit*, sicut dixit de Baptismo: *Nisi quis renatus fuerit*; sed, *Nisi manducaueritis*; vbi alloquitur circumstantes, & eorū similes, qui capaces sunt huius præcepti. Et PRÆTEREA cū loquitur de manducatione panis, id est, cū carnem suam panem vocat, satis apertè indicat, se non loqui de infantibus, qui non vescuntur pane, sed lacte. DENIQUE, vel hæc verba: *Nisi manduca-*

manducaveritis, sonant præceptum, vel medium ad salutem necessarium. Si præceptum, aut ad infantes non pertinet, cum eius non sint capaces, aut certe excusantur cum non possint illud implere; id enim est commune omni præcepto. Si mediū ad salutem necessarium; certe solum est mediū iis, qui vitam amittere possunt, quales non sunt, qui vsu rationis carent.

QUARTVM argumentum eiusdem. Augustinus lib. 2. cōtra Iul. docet infantes manducare carnem Christi, quatenus fidei communicant; igitur hic locus de manducatione per fidem intelligitur. Huc addi possunt alia loca Patrum, quæ à Martyre, & ab aliis adferuntur. Nam idem AVGVSTINVS tract. 25. in Ioan. cap. 6. Ioā. ad eō spiritualiter exponit, vt dicat: *Crede, & manducaſti.* & tract. 26. *Credere in eum, hoc est, māducare panem viuum.* Idem etiam doct. Christ. lib. 3. cap. 16. dicit illa verba: *Nisi manducaveritis carnem Filij hominis,* nihil aliud significare, nisi passioni Domini communicandum, & mente suaviter cogitandū Christi carnem pro nobis fuisse crucifixam. Præterea Clemens Alexandrinus lib. 1. Pædagog. cap. 6. exponit hoc loco per carnē, & sanguinem Christi, verbum Dei, quo spiritualiter alimur, & inebriamur. Item Basilus epist. 141. exponit per carnem, & sanguinem doctrinam Christi, & mysticum eius aduentum. Hieronymus quoq; in Psal. 147. per carnem, & sanguinem Domini Scripturas intelligit. Deniq; S. Bernardus in 3. versicūm Psal. 90. *Qui habitat,* dicit, māducare Christi carnem, esse passioni Domini cōmunicare, eiusq; vitam imitari.

RESPONDEO ad locū Augustini allatum à Luthero, qui habetur lib. 1. in Iulianum, non lib. 2. vt ipse citat. AC PRIMO obseruandum est, Augustinum nō rarō dicere infantes debere edere corpus Domini, si salui futuri sint; ceterū nō intelligit id fieri debere necessariō reipsa. Nam idem Augustinus ibidē, & lib. 3. de peccatorū meritis, & remiss. cap. 4. & in serm. ad infantes, quē citat Beda in cōment. 1. Cor. 10. scribit infantes in ipso Baptismo communicare corpori Christi, & per susceptionem Baptismi implere etiam præceptum de sumptione Eucharistiæ.

Notandum SECUNDO, infantes non solū non obligari ad Communionem reipsa, sed nec in voto explicito, cuius non sunt vllō modo capaces, sed tantū in voto implicito, quod votum infantes habent dum baptizantur: tunc enim

infantes ius accipiunt ad Eucharistiam percipiendam. Et quia omnis qui nascitur, naturaliter appetit cibum, idem etiam illi hoc ipso, quod renascuntur in Christo, appetunt cibum renatorum, suo tamen loco, & tempore percipiendum. Itaque infantes non comunicant spiritualiter, nec Sacramentaliter in re, sed Sacramentaliter in voto implicito, ex quo sequitur, ut non sit omnino idem illis baptizari, & communicare, licet simul fiant, cum vnum sequatur ex altero. Itaque S. A V G V S T I N V S, licet locis notatis, dicat infantes manducare Domini carnem in Baptismo, tamen alibi aperte distinguit baptizari, & comedere Christi carnem: *Aliud* (inquit serm. II. de verbis Domini) *est nasci de spiritu, aliud nasci de spiritu; sicut aliud est nasci de carne, quod fit, cum parit mater, & aliud nasci de carne, quod fit, cum lactat infantem.* & lib. I. de peccatorum meritis, & remiss. cap. 20. aperte demonstrat hoc præceptum: *Nisi manducaueritis*, distingui à præcepto Baptismi, etiam in infantibus.

Ad argumentum ergo R E S P O N D E M V S, Augustinum exponere hunc locum Ioan. 6. de manducatione Sacramentali, sed eam tamen manducationem tribuere infantibus, non in re, sed in voto implicito, quod per Baptismum habetur, ut diximus.

Ad alia duo loca A V G V S T I N I extract. 25. & 26. in Ioan. R E S P O N D E O, illud: *Ut quid paras dentem, & Ventrem? crede, & manducaisti;* & illud: *Credere in eum, hoc est, manducare carnem eius:* dicta esse ab Augustino, non de Sacramento, sed de fide Incarnationis: nõdum enim peruenerat ad locum Euangelij, ubi agitur de Sacramento. Illud autem: *Qui manducat corde, non qui premit dente,* dixit Augustinus cum de Sacramento loqueretur, non ut excluderet Sacramentalem esum, sed ut significaret, finem Sacramenti huius esse, alere animam, non corpus, licet per instrumentum corporis sumatur. Verè enim reficitur hoc cibo, qui manducat corde, non qui premit dente, nimirum solo: non enim excludit corporalem esum, cum ibidem dicat Iudam comedisse solo corpore; sed solum anteponebat spirituales manducationem corporali, quod illa sine ista proficit, ista sine illa non proficit, sed obicit. Similis locus est Osee 6. *Misericordiam volo, non sacrificium;* non enim Dominus respuit sacrificia, sed non vult illa, si absque misericordia sint.

Ad

Ad alios Patres RESPONDEO, eos exposuisse mysticè, non ad literam: sed non negasse vsquam debere ista verba accipi ad literam de Sacramentali manducatione. Immò contra citauimus nos suprà pro nostra sententia, Basilium, Hieronymum, & Bernardum; non enim pugnant sensus literalis, & mysticus.

Ad vltimum Augustini ex lib. 3. de doctrina Christiana, RESPONDEMVS, figuram ponere Augustinum in his verbis, ratione modi sumendi carnem Christi, non ratione substantiæ ipsius rei. Non enim vult dicere carnem Christi tropicè dictam manducari; id est, panem, quo significatur caro; nec veram carnem tropicè manducari, si essentiam manducationis spectemus, quæ solùm requirit, vt verus cibus ab ore traiciatur ad stomachum per instrumenta vitalia; sed vult dicere tropicè māducari, quoad modum; nam ordinarius, & proprius modus manducandi carnem est, vt ea visibiliter fectur in partes, & particulatim sumatur, & cocta, non cruda, &c. Caro autem Christi sumitur integra, & inuisibiliter, & sine vlla sui læsione: quare non propriè, sed tantùm figuratè Christi caro occiditur, & laceratur in hac manducatione; representamus enim Christi passionem. Augustinū id voluisse, perspicuum est ex duobus. PRIMO, quia dicit tropicè id exponendum, ne scelus aliquod, vel flagitium præcipi videatur. Porrò scelus esset, Christi carnem occidere, & secare in partes; non autem spirituali quodam modo ipsam veram carnem, sine vlla sui læsione in Sacramento sumere. SECUNDO, quia ipse idem explicat, quis sit literalis sensus, qui scelus sonare videatur, videlicet is, in quo verba Christi acceperunt Capharnaitæ, qui putarunt Christi carnem laniandam, sicut in macello fieri videmus, & cuique particulam dandam. Vide tract. 27. in Ioan. & in Psalm. 98. Cùm igitur Augustinus dicit, hoc præcepto: *Nisi manducaueritis*, mandari, vt communicemus Christi passioni, & eam recolamus, ac mente reuoluamus; id ipsum significat, quod Apostolus ait 1. Corinth. II. sumendam Christi carnem in Sacramento in memoriam passionis, & mortis Domini.

QUINTVM argumentum Zvinglij est, in libro de vera, & falsa religione: Cibus, de quo differitur, in cap. 6. Ioannis, est fides; nam cùm Dominus dixisset: *Operamini non cibum, qui perit, sed qui permanet*, dixerunt Iudæi; Quid faciemus, vt

operemur opera Dei? Respondit Dominus: *Hoc est opus Dei, ut credatis in eum, quem misit ille.*

RESPONDEO, in eo capite multa tractari: fit enim mentio triplicis panis, & ab vno transitur ad alterum occasione data inter loquendum. PRIMVM narratur de pane illo materiali, quem Dominus multiplicauit. DEINDE, quia Iudaei eum solum panem quærebāt, monuit eos Dominus, ut alium panem operarentur, id est, parare, & habere satagerent. Atque hunc secundum panem dicit seipsum esse, qui de cælo descendit, per Incarnationem. De hoc pane dicit: *Ego sum panis viuus, qui de cælo descendi, & Pater meus dat vobis panem de cælo verum.* Hunc autem panem, id est, Christum incarnatum fide apprehendere debemus, ut nos reficiat: & hoc est, quod Dominus ait: *Hoc est opus Dei: ut credatis in eum, quem misit ille.* Vbi cibus, qui parandus est, non est fides, ut Zvinglius dicit, sed Christus ipse; Fides autem est operatio, qua panis iste acquiritur. Denique TERTIO, inde transitum fecit Dominus ad panem Eucharisticū, cum ait: *Panis, quem ego dabo, caro mea est, &c.*

Argumentum SEXTVM eiusdem Zvinglij. Christus ait: *Qui manducat hunc panem, viuet in æternum.* At id nō est verum, nisi de spiritali manducatione: multi em̄ sacramentaliter manducando, non solum non viuunt, sed manducando moriuntur; *Qui enim māducant indignè, iudicium sibi māducant, I. Corinth. II.*

RESPONDEO, verba Domini intelligi cum conditione, si ritè manducetur. Panis enim ille, quod ad se attinet, semper viuificat, & hoc significāt verba Domini: potest tamen impedi effectus aliunde, nimirum ex indispositione accedentis. Id quod commune est promissionibus similibus, ferè omnibus. Luc. II. *Omnis qui petit, accipit, & tamen multi non accipiunt, quia (ut exposuit Iacobus cap. 4.) nō benè petunt.* Iohelis 2. *Quicumq; inuocauerit nomen Domini, saluus erit.* Et tamen dicitur Proverb. I. *Tunc inuocabunt me, & non exaudiam, eò quòd exosa habuerint disciplinam.* Marci ultimo: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit.* Et tamè Actor. 8. Simon post fidem, & Baptismū, periit. Deniq; Apostolus I. Corinth. 10. *Vnus panis, & vnum corpus multi sumus, qui de vno pane participamus:* omniū consensu de Sacramēto loquitur, & tamen multi de vno pane participāt, qui non sunt nobiscū

VNUS

vnus panis, & vnum corpus, vt omnes hæretici, & schismatici, qui ritum huius Sacramenti integrè celebrant.

SEPTIMUM argumentum Petri Martyris in sua defensione contra Gardinerum parte 1. obiectio 13. Si illa verba: *Panis quem ego dabo*, ad symbola cœnæ Domini pertinēt, cur panem abiiciunt Papistæ? nec enim accidentia sola panis dici possunt.

RESPONDEO, Panis vocabulum in illis verbis: *Panis quē ego dabo*, non significat panem triticeum, neq; etiam corpus Christi absolute, & sine respectu ad symbola, vt Martyr existimat, sed significat cibum generatim. Id enim frequens est apud Hebræos, vt nomine panis intelligatur omnis cibus: vnde in isto ipso cap. 6. Ioannis, Manna dicitur panis; & in Psalm. 77. *Panem de celo dedit eis, panem Angelorum manducauit homo*. Est igitur sensus: Panis, id est, cibus, quem ego dabo, est ipsamet caro, quæ crucifigenda, & occidenda est, pro salute humani generis.

OCTAVUM eiusdem Martyris, obiecto 32. Dominus Ioan. 6. nullam mentionem facit panis materialis, nec calicis, neq; gratiarum actionis, neq; fractionis, neq; distributionis, neq; Testamenti, neq; memoriæ, neq; annunciationis mortis Christi; non igitur loquitur de Sacramento cœnæ, quod sine symbolis illis esse non potest.

RESPONDEO, argumentum hoc rectè probat, non fuisse hoc Sacramentum institutum Ioan. 6. sed non fuisse promissum, non probat: satis enim ad promissionem est, quod expresserit Dominus id, quod est præcipuum, id est, carnem suam, & sanguinem. Adde, quod etiam symbola futura insinuaui, cum tam sæpe distinxit carnem à sanguine, & illam cibū, hunc potum appellauit: & fortasse idē carnem suam aliquoties panem appellauit, vt indicaret sub specie panis nobis eandem.

NONVM argumentum est quorundam Catholicorum. Dominus ait Ioan. 6. *Ego sum panis vitæ; qui venit ad me non esuriat, & qui credit in me, nō sitiet in æternum*; ergo panis, de quo agitur Ioan. 6. credendo manducatur, & bibitur. Expresfit enim Dominus credere esse bibere: & sine dubio idem est venire ad Christum, & credere in Christum. Nam de fide loquitur, cum ait ibidem: *Nemo potest ad me venire, nisi Pater traxerit eū*; ergo illud: *Qui venit ad me, nō esuriat*, significat;

Qui venit ad me per fidem, seu, qui fide manducat me, non esuriet.

RESPONDEO, verba, quæ citantur, nõ pertinent ad Sacramentum propriè, sed ad fidè incarnationis, vt supra diximus: quæ verò sequuntur postea, ad Sacramentum pertinent.

DECIMUM argumentum, & ferè solum, quo persuasi sunt quidam Catholici, est, quoniam ægrè videtur posse defendi vsum Ecclesiæ de Communione sub vna specie, si ad literam de Sacramento intelligamus illa verba: *Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.*

Respondeo PRIMO, non oportere ob rei difficultatem deferere cognitam veritatem. SECUNDO, facilè solui posse huc nodum, si dicamus (quæ est communis solutio) vim præcepti non consistere in modo sumendi, sed in ipsa re, quæ sumenda est. Verba quidem præcepti sonant, vt sumam carnem sub specie panis per modum cibi, & sanguinem sub specie vini per modum potus: tamen mens legislatoris, ex qua lex ipsa explicanda est, non erat obligare, nisi ad res ipsas sumendas, id est, veram carnem, & verum sanguinem; quæ res tam sumuntur integrè sub vna specie, quàm sub duabus. Probatur autem eam esse mentem legislatoris, tum quia fructus huius perceptionis oritur ex ipsis rebus perceptis, non ex modo sumendi; sicut etiam medicina corporalis non prodest, quia sumitur per modum cibi, aut potus, sed quia ipsa vim habet sanandæ: tum etiam quia idem Christus explicans, quod dixerat, ait ibidem: *Qui manducat me, & viuet propter me;* vbi videmus idè esse māducare carnem, & bibere sanguinem, quod Christum ipsum totum manducare.

CAPVT OCTAVVM.

Referuntur variæ expositiones verborum Domini; Hoc est corpus meum.

SEQVITVR argumentum TERTIVM ex ipsa institutione Sacramenti, quæ habetur Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. & I. Corint. II. de qua institutione, quæ sanè præcipuum fundamentum est totius controuersiæ, atque adè totius huius altissimi mysterij, tria